

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach
Wydział: Wokalno-Instrumentalny
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka
mgr Marcin Jabłoński

STRESZNIENIE PRACY DOKTORSKIEJ

„Kompozycje *In memoriam* w literaturze akordeonowej na podstawie wybranych przykładów”

Rozwój literatury *in memoriam* w historii muzyki jest następstwem istnienia wielu starożytnych gatunków poetyckich takich jak *elegia*, *epitafium* czy *tren*, gatunków o charakterze żałobnym, stosowanych w kontekście rytuałów związanych z pochówkiem oraz upamiętniania zmarłych.

W późniejszym okresie pojawiły się one również w muzyce pod postacią *elegii*, które były wykonywane przez flecistów i śpiewaków, a także *tombeau* przeznaczonego początkowo na instrumenty strunowe. W wyniku zapotrzebowania społeczeństwa w różnych kulturach świata tego typu formy rozwinęły się i zakorzeniły na stałe w szeroko pojętej literaturze muzycznej. Ich stale eskalowana obecność widoczna we wszystkich epokach nowożytnych sprawiła, że współcześnie kompozycje *in memoriam* wykonuje się na każdym instrumencie – zarówno solowo, kameralnie, jak i orkiestrowo.

Jednym z instrumentów, który w swej literaturze posiada szereg różnorodnych utworów upamiętniających jest akordeon. Historia jego rozwoju przypada na okres dwóch ostatnich stuleci, w ciągu których równoległe z modernizacją konstrukcji i możliwości wykonawczych rozwijało się wiele form i gatunków muzycznych przeznaczonych na ten instrument. Początkowo niski poziom wykonawczy i realizacja głównie muzyki ludowej i rozrywkowej, z biegiem czasu wywołała u akordeonistów potrzebę wykonywania muzyki oryginalnej i współczesnej na akordeonie. Od początku XX wieku w krajach skandynawskich, Niemczech, Polsce, Rosji, Stanach Zjednoczonych powstawało wiele kompozycji, które w swym założeniu ukazywały ogromne możliwości techniczno-wyrazowe tego instrumentu. Wielu ówczesnych kompozytorów, wykonawców i pedagogów takich jak na przykład Mogens Ellegaard, Andrzej Krzanowski czy Władysław Żołotariow, przyczyniło się w szczególny sposób do rozwoju akordeonistyki. Ich wizjonerskie podejście do kwestii wykonawstwa muzyki akordeonowej oraz komponowania na ten instrument sprawiło, że za sprawą zainteresowania kolejnych generacji kompozytorów jest on dziś obecny na największych estradach świata.

Upamiętnianie w literaturze akordeonowej jest naturalną formą oddawania hołdu tym wszystkim, którzy przyczyniali się do jej rozwoju. Często motywem do napisania tego typu kompozycji jest odniesienie się do twórczości upamiętnianego kompozytora poprzez celowe zapożyczenia stylistyczne, a także wykorzystywanie gotowych lub odpowiednio przekształcanych cytatów, zarówno z twórczości innych kompozytorów, jak również znanych motywów liturgicznych. Występowanie takich sekwencji jak *Dies irae*, czy obecność *Bogurodzicy* w kompozycjach na akordeon w sposób znaczący wpływa na wartość emocjonalną wybranych utworów *ku pamięci*.

Świadome wykonawstwo literatury *in memoriam* możliwe jest wtedy, gdy występujące w niej aspekty emocjonalne są zauważone, a następnie odpowiednio przeanalizowane przez artystę. Współczesne środki kompozytorskie, przejawiające się na przykład poprzez zastosowanie alfabetu Morse'a, obecność monogramów oraz szeroko pojętej symboliki są elementami trudnymi do wychwycenia w tych kompozycjach, jednak to one często stanowią o wyjątkowości danego utworu. Utwory takie jak *Fantazja in memoriam Alfred Sznitke* Jefrema Podgajca są przepelnione elementami wskazującymi na dużą zależność językową od upamiętnianego kompozytora. Ich rzetelna analiza porównawcza pod względem językowym pozwala na odpowiednią interpretację dzieła oraz zwielokrotnia szansę odpowiedniego zrozumienia intencji kompozytora.

Obecność kompozycji *in memoriam* w literaturze akordeonowej jest wynikiem jej ogromnego rozwoju, ale przede wszystkim zwraca uwagę na dużą zależność współczesnej muzyki akordeonowej od form tradycyjnych, ustanawianych przez prekursorów akordeonistyki na całym świecie. Oddawanie pamięci poprzednim pokoleniom kompozytorów i wykonawców, którzy ustanowili obecny kształt akordeonistyki ma silny wpływ na dużą wartość emocjonalną i wyjątkowość tych dzieł muzycznych.

30.04.2019

Marcin Jędrzejewski

Prof. zw. dr hab. Bogdan Dowlasz
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów
ul. Gdańska 32
90-716 Łódź

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 23.11.2017 roku, w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego mgra **Marcina Jabłońskiego** w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Temat pracy doktorskiej: *Kompozycje In memoriam w literaturze akordeonowej na podstawie wybranych przykładów.*

Zleceniodawca:

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach.

Dokumentacja, nadesłana w związku z przewodem doktorskim Pana mgra Marcina Jabłońskiego zawierała:

1. Sygnowane datą 23.05.2019 r. pismo, informujące o powierzeniu mojej osobie obowiązków recenzenta w w/w postępowaniu, z dołączonym wyciągiem z protokołu z posiedzenia Rady Wydziału Instrumentalnego w dniu 28.02.2019 r., kserokopiami tekstów podjętych uchwał, protokołów Komisji Skrutacyjnej i Komisji Egzaminacyjnych, list obecności członków Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Gdańsku na posiedzeniach w dniach 23.11.2017 r. i 28.02.2019 r.;
2. Streszczenie pracy doktorskiej w języku polskim i angielskim;
3. 1 egzemplarz pracy doktorskiej, składającej się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu w wersji drukowanej i elektronicznej;
4. 1 egzemplarz dokumentacji dorobku Kandydata.

Z dokumentacji wynika, że tryb przeprowadzenia czynności był zgodny z Ustawą z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 z późniejszymi zmianami).

Podstawowe dane o kandydacie

Pan Marcin Jabłoński urodził się 2 października 1991 roku w Biłgoraju. Po ukończeniu nauki gry na akordeonie w OSM II im. Karola Lipińskiego w Lublinie, rozpoczął studia w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, gdzie pracował pod kierunkiem prof. dra hab. Joachima Pichury. W roku 2015 ukończył studia II stopnia na kierunku

instrumentalistyka, w specjalności gra na instrumencie – akordeon, uzyskując dyplom z wynikiem celującym „A” oraz tytuł zawodowy magistra sztuki. W tym samym roku rozpoczął w macierzystej uczelni studia doktoranckie.

W latach 2000-2016 Kandydat brał udział w krajowych oraz międzynarodowych konkursach i festiwalach wykonawczych, gdzie zarówno jako solista, jak i kameralista zdobył ponad 30 nagród i wyróżnień. Poza Polską były to: Austria, Chorwacja, Czechy, Litwa, Słowacja, Szwajcaria i Włochy.

Pan Marcin Jabłoński prowadzi także działalność artystyczną. Z przedłożonej dokumentacji wynika, że w okresie od 30.05.2010 r. do 20.04.2017 r. Kandydat, jako solista lub kameralista uczestniczył w blisko siedemdziesięciu różnorodnych występach, zarówno w Polsce, jak i za granicą, m.in. na Łotwie, Ukrainie, w Austrii, Niemczech czy w Szkocji, gdzie dokonał też nagrania solowej płyty.

Obok działalności artystycznej mgr Marcin Jabłoński zajmuje się także dydaktyką w zakresie nauczania gry na akordeonie, co ma miejsce w Konserwatorium Muzycznym w Ostrawie (od roku 2016) oraz w PSM w Cieszynie (od roku 2017). Za tę działalność otrzymał nagrody dyrektorów obydwu szkół.

Ocena pracy doktorskiej

Dzieło artystyczne

Praca doktorska Pana mgra Marcina Jabłońskiego „*Kompozycje In memoriam w literaturze akordeonowej na podstawie wybranych przykładów*” składa się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod w/w tytułem.

We wstępie do opisu dzieła Kandydat następująco uzasadnia przyczyny wyboru takiego właśnie tematu: „*Niniejsza praca ma na celu ukazanie zależności pomiędzy kolejnymi pokoleniami akordeonistów /.../ oraz obecności aspektu emocjonalnego w kompozycjach na akordeon w oparciu o utwory in memoriam.*” I dalej: „*Różnorodny sposób oddawania pamięci zmarłym, obecny w historii muzyki ma znaczący wpływ na charakter wielu kompozycji akordeonowych, a zrozumienie pewnych mechanizmów widocznych w utworach poprzednich epok pozwala na świadome realizowanie tych elementów przez współczesnych wykonawców*”.

Przyjęte kryterium rzeczywiście daje Doktorantowi nie tylko możliwość prezentacji zróżnicowanej roli akordeonu w nowej muzyce, ale umożliwia zagłębienie się w określone w temacie pracy obszary inspiracji i badania języka wypowiedzi danego kompozytora w celu znalezienia

właściwych środków wyrazu. Postawiony cel mgr Marcin Jabłoński w pełni realizuje, wynikiem czego jest świetna pod względem artystycznym interpretacja wszystkich kompozycji.

Mgr Marcin Jabłoński interpretuje wybrane do prezentacji utwory interesująco, znakomicie panując nad procesem kształtowania drobnych struktur, jak i całości formy. Jego gra przepelniona jest warsztatową perfekcją oraz dbałością o jakość dźwięku, a na podkreślenie zasługuje właściwe użycie zróżnicowanych środków wyrazu i czytelna realizacja zamierzeń kompozytorów, stosujących jakże różnorodne techniki kompozytorskie w poszczególnych dziełach, mających jednak wspólne podłoże ich powstania. Każda z pozycji programu dzieła artystycznego została przez Doktoranta skrupulatnie przemyślana i bez wątplenia dokładnie przeanalizowana (czego dowodem jest opis dzieła artystycznego), po czym konsekwentnie zrealizowana, nie tylko w obszarze działań w utworach solowych, ale także w sferze wzajemnych relacji między instrumentami w utworach kameralnych, przy świetnej zresztą współpracy współwykonawców.

Dzieło składa się z następujących utworów (w kolejności ich umieszczenia na CD, w pisowni przyjętej przez Kandydata):

- *Jefrem Podgajc – Fantasia in memory of Alfred Schnittke;*
- *Grzegorz Jurczyk – Divertimento Edward Bogusławski in memoriam;*
- *Bronisław Kazimierz Przybylski – Non omnis Andrzej Krzanowski in memoriam* na dwa akordeony i perkusję;
- *Bogdan Precz – Opowieść starego lirnika in memoriam Andrzej Krzanowski;*
- *Włodimir Runczak – Portrety kompozytorów cz. IV Devoted to Igor Stravinsky*
- *Władimir Zubicki – „Fatum” Sonata for three accordions in memoriam V. Zotariov*, przy czym ten ostatni utwór umieszczony jest na płycie w rozbięciu na dwie ścieżki, najpierw cz. I, a następnie cz. II i III.

Odniosę się pokrótce do każdego z utworów w kontekście ich interpretacji.

Fantasia in memory of Alfred Schnittke to utwór bardzo czytelnie nawiązujący do elementów charakterystycznych dla twórczości Alfreda Sznitke, zmienny w swoim charakterze, taneczny, rytmiczny, ale i melodyjny, skomponowany wprawdzie przy użyciu konwencjonalnych środków, zawierający jednak liczne problemy natury technicznej i rytmicznej, pozwalający na pełne skierowanie uwagi na kwestie czysto interpretacyjne dopiero po ich pełnym opanowaniu. Utwór wykonany jest nadzwyczaj efektownie, ze znaczną dozą ekspresji, choć bez zbędnych przerysowań. Kandydat w pełni prezentuje tu swoje umiejętności, czytelnie realizując wszystkie zamierzenia kompozytorskie i umiejętnie budując formę.

Kolejny na CD utwór to *Divertimento* Grzegorza Jurczyka, kompozytora i akordeonisty, którego język wypowiedzi twórczej „oscyluje w kręgu minimalizmu”, o czym informuje Doktorant w opisie dzieła. Jednak w dalszej części opisu mgr Marcin Jabłoński pisze: „*Jego ostatni utwór, Divertimento Edward Bogusławski in memoriam na akordeon, to oddanie hołdu Edwardowi Bogusławskiemu, jednemu ze śląskich prekursorów twórczości na ten ten instrument*”, rozpoznając w tej kompozycji następujące elementy, nawiązujące do języka kompozytorskiego Edwarda Bogusławskiego (str. 59 opisu dzieła):

- kontrasty dynamiczne, fakturalne oraz rejestrowe;
- dokładnie określona dynamika;
- pochody sekundowe;
- triole szesnastkowe;
- niespokojne melodie, urywane, szybkie przebiegi;
- operowanie krótkimi motywami;
- polirytmia, polimetria;
- duża ekspresyjność;
- przetwarzanie motywów.

Wykonanie trwającego blisko 9 minut utworu w żadnej mierze nie jest wyłącznie prezentacją owych, wymienionych wyżej, elementów. Przeciwnie, bardzo spójnie i interesująco prowadzi słuchacza poprzez dźwiękową wizję dzieła, którą – znając wszak twórczość tego wielkiego kompozytora – w istocie odebrałem jako przesycony swoistą poetyką obraz świata dźwięków Edwarda Bogusławskiego,.

Non omnis - Andrzej Krzanowski in memoriam jest kompozycją na dwa akordeony i perkusję, gdzie początek i koniec utworu stanowią krótkie, „dosłowne” cytaty *Ody* i *Chorału* A. Krzanowskiego. Utwór nie stawia wygórowanych wymagań w zakresie umiejętności technicznych, stawianych wykonawcom. Skomponowany został przy użyciu środków często stosowanych przez B. K. Przybylskiego, nie zawiera też jednoznacznie określonych parametrów wykonawczych w zakresie czasu trwania dźwięków, co pozostawia pewną swobodę w sferze interpretacji. Wykonanie nie budzi wątpliwości co do kwestii warsztatowych, a wybrany sposób narracji kieruje myśli słuchacza do odniesień wynikających z tytułu kompozycji. Jednak słuchając nagrania miałem odczucie pewnego niedosytu we wspomnianej w opisie sferze tajemniczości, której Doktorant słusznie doszukał się w utworze, pisząc na str. 78: „*Część F realizuje się wyłącznie w akordeonach i sprawia wrażenie najbardziej mistycznej*”. A dalej: „*Trudno odgadnąć fenomen środków użytych przez Przybylskiego w danym fragmencie*”. Dodatkowo, zdarzający się brak spójności w połączeniach poszczególnych mikroelementów w partiach obydwu akordeonów,

był – być może – jedną z przyczyn powodujących, że czas trwania utworu znacznie przekracza podane przez kompozytora 9 minut i wynosi 11'20”.

O utworze *Opowieść starego lirnika* Kandydat pisze w opisie dzieła: „Podstawowym elementem wyznaczającym wykonawcy sposób interpretacji i kształtowania materiału dźwiękowego jest postać lirnika w tytule kompozycji. Charakterystyka instrumentu o nazwie lira korbowa ma duże znaczenie w kontekście wykonawstwa utworu na akordeonie, w tym na przykład prowadzenia frazy, zmian miecha i prowadzenia głosów”. Wykonanie istotnie przykuwa uwagę słuchacza, dzięki konsekwentnej realizacji wielu niuansów, takich jak zawoalowane cytaty fragmentów *Bogurodzicy* i *Dies irae*, czy też figur retorycznych. Przyjęta przez Doktoranta wizja wykonania, tworzy rzeczywiście swoistą „opowieść”, wzmacnia oddziaływanie muzyki.

Portrety kompozytorów cz. IV Devoted to Igor Stravinsky W. Runczaka to część suity poświęconej czterem kompozytorom różnych epok, w której jej twórca – jak zauważył Doktorant w opisie dzieła – „/.../ wykorzystuje do granic możliwości akordeonu, aby uzyskać efekt brzmieniowy, podobny do orkiestrowego tutti”. Być może takie podejście do utworu, z zamiarem jak najbardziej czytelnego wyeksponowania wszystkich, skondensowanych w fakturze, detali spowodowało, że tempo wykonania utworu jest nieco wolniejsze, niż w znanych powszechnie interpretacjach. Nie postrzegam tego jako błąd, bowiem wykonanie jest bezbłędne zarówno w warstwie technicznej, jak i treściowej, jednak nieco szybsze tempo nadałoby interpretacji nieco więcej pulsującego blasku, tak charakterystycznego dla muzyki Igora Strawińskiego, o czym zresztą Doktorant mówi w opisie dzieła artystycznego.

Ostatni utwór, stanowiący znakomite zwieńczenie prezentacji, to skomponowana w roku 2000 przez Władimira Zubickiego *Fatum - Sonata for 3 Accordions*. Wykonanie tego najeżonego trudnościami i trwającego 16 minut dzieła wymaga posiadania znakomitych umiejętności i ogromnej dyscypliny. Doktorant, przy świetnym współdziałaniu pozostałych wykonawców, prezentuje interpretację nienaganną od strony technicznej, przy świetnie konstruowanej formie zarówno poszczególnych części, jak i całości, trzymając słuchacza w niesłabnącym napięciu, mającym swą kulminację we fragmencie recytowanej w języku cerkiewnosłowiańskim modlitwy *Ojcze nasz*.

Prezentacji, trwającej łącznie 60 minut słucha się z dużym zainteresowaniem, tym bardziej, że jest ona bardzo dobrze zrealizowana także w warstwie technicznej.

Wszystkie wymienione wyżej czynniki powodują, że dzieło artystyczne oceniam bardzo wysoko.

Opis dzieła artystycznego

Opis dzieła składa się ze wstępu, czterech rozdziałów (z czego III i IV podzielone są na podrozdziały), zakończenia, bibliografii, wykazu przykładów nutowych oraz aneksu, a całość stanowi interesującą lekturę.

We wstępie Autor podaje zakres zagadnień, jakie zostaną ujęte w opisie dzieła oraz przedstawia jego układ.

Rozdział I – *Geneza pojęcia in memoriam* zawiera omówienie zagadnień związanych z pojęciem *in memoriam* od czasów najdawniejszych, przybliża różnorodne formy wiążące się z oddawaniem czci, czy też poświęcone czyjejś pamięci, w różnych dziedzinach sztuki, ze szczególnym uwzględnieniem sztuki muzycznej.

Rozdział II – *Oryginalna literatura akordeonowa* stanowi kondensację informacji dotyczących rozwoju oryginalnej literatury akordeonowej w Polsce i na świecie. Kandydat przedstawia przy tej okazji różnorakie tendencje stylistyczne oraz przedstawia ważniejsze – jego zdaniem – utwory wybranych twórców muzyki akordeonowej.

Rozdział III – *In memoriam w literaturze akordeonowej* składa się z trzech podrozdziałów, w których – wychodząc od krótkiej wzmianki o zapożyczeniach stylistycznych, poprzez funkcję cytatu przechodzi do omówienia form upamiętniania w literaturze akordeonowej.

Rozdział IV – *Analiza wybranych utworów* to zasadnicza część pracy, bezpośrednio wiążąca się z dziełem artystycznym. Obok wnikliwych i kompletnych analiz poszczególnych utworów, zawiera opisy koncepcji interpretacyjnej nagranych na CD utworów. Autor dogłębnie wnika we wszystkie aspekty każdego dzieła i omawia je w wielu warstwach: znaczeniowej, treściowej, zastosowanych technik kompozytorskich oraz środków technicznych, niekonwencjonalnych sposobów użycia instrumentu, problemów wykonawczych, czy wreszcie różnorodnych innych czynników, związanych z realizacją i interpretacją poszczególnych kompozycji.

Wszystkie ważne dla realizacji utworów elementy przeanalizowane są w oparciu o liczne przykłady nutowe, w łącznej ich liczbie 101, zaś analiza formalno-wykonawcza każdego z utworów poprzedzona jest ogólną informacją dotyczącą postaci zarówno twórcy danego dzieła, jak i kompozytora, któremu jest poświęcone.

Mimo pewnych usterek edytorskich, nie mających wpływu na merytoryczną wartość pracy, takich jak np. brak przypisu nr 9, drobnych nieścisłości w zapisie tytułów kompozycji czy też potknięć interpunkcyjnych, opis dzieła artystycznego jest interesujący, stanowiąc nie tylko jego dopełnienie, ale także potwierdzenie wiedzy i kompetencji Kandydata w obszarze, którym się zajął w swoich badaniach w ramach pracy doktorskiej.

Konkluzja

Praca doktorska Pana mgra Marcina Jabłońskiego, zarówno swą jakością artystyczną, jak też zakresem treści poznawczych, stanowi twórczy wkład w rozwój dyscypliny reprezentowanej przez Kandydata. Doktorant wykazał się umiejętnością prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej, podpartej głęboką i wszechstronną wiedzą teoretyczną, a tym samym spełnił wymagania art. 13. Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę oceniam bardzo wysoko, przyjmuję bez zastrzeżeń, wnioskuję o jej przyjęcie i dopuszczenie do obrony.

Prof. dr hab. Bogdan Dowłasz

Łódź, 11.06.2019 r.

dr hab. Zbigniew Łuc
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina: instrumentalistyka

Wrocław, 11.06.2019 r.

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego
50-043 Wrocław
pl. Jana Pawła II nr 2

Recenzja pracy doktorskiej

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Wydział Wokalno – Instrumentalny, pismo z dnia 23.05. 2019 roku. Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 23.11.2017 roku w sprawie wszczęcia na wniosek Pana mgr Marcina Jabłońskiego z dnia 26.10.2017 roku przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Zgodnie z ustawą z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami) Rada Wydziału posiada uprawnienia do prowadzenia przewodów na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka.

Pismo, informujące o wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej Pana mgr Marcina Jabłońskiego pod tytułem *Kompozycje in memoriam w literaturze akordeonowej na podstawie wybranych przykładów* zostało sygnowane datą 28.02. 2019 roku.

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan mgr Marcin Jabłoński urodził się 02.10.1991 roku w Biłgoraju. Jest absolwentem Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im Karola Lipińskiego w Lublinie. W roku 2015 ukończył Akademię Muzyczną im. K. Szymanowskiego w Katowicach kształcąc się pod kierunkiem prof. Joachima Pichury. Działalność dydaktyczną rozpoczął w 2015 roku na

studiach niestacjonarnych (w ramach praktyk pedagogicznych) w Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach. Od listopada 2016 roku jest pedagogiem w Konserwatorium Muzycznym w Ostrawie. Od września 2017 roku jest nauczycielem w Państwowej Szkole Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Cieszynie. Pan mgr M Jabłoński jest laureatem międzynarodowych konkursów akordeonowych: Castelfidardo (Włochy), Reinach (Szwajcaria), Ostrawie (Czechy), Bratysławie (Słowacja), Wiedeń (Austria), Pula (Chorwacja). Na konkursach krajowych (międzynarodowych i ogólnopolskich) był laureatem konkursów akordeonowych m.in.: Przemyślu, Sanoku, Wrocławiu, Giżycku, Solcu Zdroju, Częstochowie, Lublinie i Puławach. Jako solista i kameralista występował w Polsce, Szkocji, Niemczech, Francji, Czechach, Słowacji, Chorwacji, Austrii, a także na Litwie i Łotwie.

Występował także jako solista z towarzyszeniem orkiestry a także jako członek Orkiestry Muzyki Nowej w Katowicach, Śląskiego Kwintetu Akordeonowego i Tria akordeonowego *Symetrio*.

Dokonał trzech nagrań na płyty CD m.in.: *Edward Bogusławski – Andrzej Krzanowski*, *Wojciech Golec – Inspirations* oraz *Silesian Accordion Works – Piotr Cholołowicz*.

W ramach programu stypendialnego Erasmus odbył studia w Royal Conservatoire of Scotland w Glasgow w klasie Djordje Gajica.

Pan mgr M. Jabłoński prowadzi ożywioną działalność koncertową. Występował jako solista za granicą między innymi w Niemczech, Szkocji, Austrii, Czechach i na Słowacji. Jako kameralista występował za granicą w Niemczech, Francji, Czechach a także na Łotwie i Słowacji. W kraju występował jako solista i kameralista w Katowicach, Wrocławiu, Czechowicach – Dziedzicach, Sanoku, Giżycku, Raciborzu, Gdańsku, Chorzowie, Poznaniu, Lublinie, Zabrze, Bielsku Białej.

Uczniowie kształcący się pod kierunkiem Pana M. Jabłońskiego Byli laureatami Międzynarodowych Konkursów Akordeonowych w Czechach i na Słowacji.

Pan M. Jabłoński prowadził warsztaty i wygłosił wykład *Nauczanie poprzez komponowanie* w ramach XVI Warsztatów Akordeonowych w Lublinie w 2016 roku. W tym samym roku był jurorem XXVI Lubelskiego Przeglądu Akordeonowego.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pana mgr M. Jabłońskiego „**Kompozycje in memoriam w literaturze akordeonowej na podstawie wybranych przykładów**” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanym na nośniku elektronicznym i opisu dzieła.

Dzieło artystyczne prezentuje sześć kompozycji:

1. Jefrem Podgajc – *Fantasia in memory of Alfred Schnittke Op.146*
2. Grzegorz Jurczyk – *Divertimento Edward Bogusławski in memoriam*
3. Bronisław Kazimierz Przybylski – *Non omnis Andrzej Krzanowski in memoriam* na dwa akordeony i perkusję
4. Bogdan Precz - *Opowieść Starego Lirnika* in memoriam Andrzej Krzanowski
5. Wołodymyr Runczak – Portrety kompozytorów, cz. IV Devoted to Igor Stravinsky
6. Władimir Zubicki – “*Fatum*” *Sonata for three accordions* in memoriam W. Zołotariow

Wykonawcy:

Marcin Jabłoński – akordeon

Karol Jabłoński – akordeon

Adam Potera – akordeon

Krystian Saciłowski – akordeon

Adam Bonk – instrumenty perkusyjne

Nagrania zrealizowano w sali koncertowej Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Stanisława Moniuszki w Bielsku Białej.

termin realizacji nagrań: 16, 17, 23, 24 marzec 2019 r.

reżyseria dźwięku: dr Wojciech Golec

mix: dr Wojciech Golec

mastering: dr Wojciech Golec, Piotr Kominek

Niestety nie podano w których nagraniach wystąpili przedstawieni powyżej wykonawcy.

Dzieło artystyczne

Po przesłuchaniu płyty stwierdzam że Pan M. Jabłoński zaprezentował indywidualny styl wykonawczy i interpretacyjny w zaprezentowanym materiale.

Solowe i kameralne kompozycje zawarte na nagraniu ukazują bardzo wysokie umiejętności doktoranta. Zarejestrowane dzieła cechują dużą świadomość formy, właściwa ekspresyjność przejawiająca się w urozmaiconej palecie odcieni kolorystycznych, wysublimowanie stosowane dynamiki oraz kształtowanie dźwięku. Imponująco w mojej ocenie całości materiału zawartego na płycie przedstawia się świadomość wykonawcy w zakresie agogiki. Prezentowane utwory są o dużej skali trudności technicznej ekspresyjnej i wyrazowej. Wykonawca doskonale potrafi zaprezentować swoje umiejętności wykonawcze.

Wykonawca, w mojej ocenie, zna potencjał brzmieniowy akordeonu, a zwłaszcza swojego instrumentu i potrafi wydobyć z niego liczne niuanse.

Zawarte na płycie utwory wymagają od wykonawcy dużej wrażliwości, nieprzeciętnej wyobraźni w sposobie kształtowania dźwięku, umiejętności operowania czasem oraz przede wszystkim indywidualnego charakteru.

W utworze Grzegorza Jurczyka – *Divertimento Edward Bogusławski in memoriam* wykonawca zademonstrował piękne vibrata wprowadzające do utworu, zapowiadające jego nastrój i charakter. Na tle zmieniających się akordów, wirtuozowsko zrealizował partię prawej ręki, jednocześnie dbając o wysoką jakość dźwięku. Można zauważyć w tym utworze bardzo osobistą i emocjonalną interpretację. Wzorowo przeprowadzona została forma utworu.

Gra Pana M. Jabłońskiego ma charakter przemyślany; solowe kompozycje odzwierciedlają indywidualne podejście do wykonywanych dzieł - stosowane są dynamiki o szerokim zakresie, oddechy, które wskazują na dużą świadomość narracji przedstawionego materiału.

Ujmujące frazowanie także znakomite prowadzenie głosów wykonawca zademonstrował w utworze Bogdana Precza - *Opowieść Starego Lirnika* in memoriam Andrzej Krzanowski. Kompozycja B. Precza jest niezwykle w pierwszej fazie utworu (do rykoszetu), kompozytora kojarzącego się często z wirtuozowskimi utworami. Tu wirtuozeria akordeonisty przejawia się w takich aspektach kultury muzycznej jak prowadzenie głosów, jakość dźwięku, obsługa instrumentu, prowadzenie miecha. Cytat Dies Irae wskazuje na stonowany, smutny wydźwięk utworu. Po krótkim wykonanym rykoszecie akordeonista znakomicie przygotował i zbudował kulminację.

Utwory kameralne są świadectwem, że doktorant to nie tylko muzyk poszukujący własnego, indywidualnego stylu, a także sprawny kameralista.

Muzycy w wysublimowany sposób oddają właściwy nastrój utworu, zwłaszcza poprzez wysoką jakość dźwięku oraz sposób jego kształtowania.

Rodzaj pewnego niedosytu pozostawia wykonanie utworu Wołodymyra Runczaka – Portrety kompozytorów, cz. IV *Devoted to Igor Stravinsky*. Tempo w mojej ocenie jest zbyt zachowawcze, jednak można dzięki temu wysłuchać więcej szczegółów, których w tempie szybszym mogłoby zabraknąć. Jednak właściwa artykulacja, prowadzenie miecha w tremolandach i rykoszetach to zalety godne podkreślenia. Sądzę, że akordeonista, gra mniej „akordeonowo” a bardziej jako aparat orkiestrowy, który prezentowany jest tu przez akordeon. Finał w mojej ocenie został mało wyeksponowany.

Zaprezentowane utwory ukazują wysokie możliwości techniczne akordeonisty, jednocześnie z użyciem właściwej ekspresji, dzięki której uzyskujemy niezwykle istotną dramaturgię.

Wszystkie te wymienione elementy odnajduję w grze solowej jak i kameralnej doktoranta.

Godne podkreślenia jest bardzo rzetelne realizowanie zapisu nutowego we wszystkich dziełach.

Przedstawiony materiał na płycie CD ukazuje świadomy wybór zarejestrowanych kompozycji, a doktorant wydobywa z niego charakterystyczne elementy nastroju.

Wysoko oceniam także kompetencje artystyczne współwykonawców nagrań.

Opis dzieła artystycznego

Rozprawa doktorska składa się z czterech rozdziałów, wstępu i zakończenia.

We wstępie Autor pisze „niniejsza praca ma celu ukazanie zależności pomiędzy kolejnymi pokoleniami akordeonistów, przenikaniu się podobieństw językowych oraz obecności aspektu emocjonalnego w kompozycjach na akordeon w oparciu o utwory *in memoriam*.”

W rozdziale pierwszym Autor przedstawia genezę pojęcia *in memoriam* a także informację dotyczącą początków upamiętniania w literaturze i sztuce muzycznej różnorodnych sposobów i form oddawania pamięci zmarłym w historii muzyki.

Drugi rozdział zatytułowany jest „Oryginalna literatura akordeonowa”, w którym Autor zawarł krótką historię akordeonu oraz rozwój oryginalnej literatury akordeonowej w kontekście wykorzystania elementów *in memoriam*.

Rozdział trzeci porusza zagadnienia dotyczące ogólnej charakterystyki utworów *in memoriam* w literaturze akordeonowej. Autor przedstawia kompozycje w których występują zapożyczenia stylistyczne oraz różne efekty za pomocą których kompozytorzy oddają hołd nieżyjącym prekursorom akordeonistyki.

Rozdział czwarty zawiera analizę sześciu utworów solowych i kameralnych które nawiązują do twórczości upamiętnianych kompozytorów. Opis przedstawia utwory zawarte w dziele

artystycznym. Autor wnikliwie analizuje kompozycje i prezentuje sylwetki kompozytorów. W pracy występują liczne przykłady nutowe. Pracę wieńczy zakończenie, bibliografia, źródła utworów i wykaz przykładów nutowych a także aneks załącznik nr 1 – wykaz pierwszych francuskich tombeau, załącznik nr 2 – szczegółowy wykaz znanych kompozycji z gatunku Requiem, załącznik nr 3 wywiad z J. Podgajcem, załącznik nr 4 – wywiad z M. Bortnowskim.

Praca koresponduje z dziełem artystycznym i pomimo drobnych niedociągnięć edytorskich jest bardzo interesująca.

W moim przekonaniu praca doktorska Pana M. Jabłońskiego będzie załączkiem do dalszych badań nad współczesną literaturą akordeonową i zawartych w niej elementów *in memoriam*.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dziełem artystycznym i jego opisem, które stanowią łącznie omawianą pracę doktorską Pana mgr Marcina Jabłońskiego ***Kompozycje in memoriam w literaturze akordeonowej na podstawie wybranych przykładów*** stwierdzam, że praca jest przykładem interesującego ukazania kompozytorów literatury akordeonowej w aspekcie *in memoriam*.

Poziom pracy jest wysoce satysfakcjonujący i stanowi twórczy wkład w rozwój reprezentowanej dyscypliny.

W związku z powyższym, że przedłożona praca spełnia wymagania art.13 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku (z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytułach oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, stawiane kandydatom do stopnia doktora sztuki, **stawiam wniosek o jej przyjęcie.**

dr hab. Zbigniew Łuc